

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра права національної безпеки та правової роботи

С И Л А Б У С
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором курсанта (студента)

Рік набору – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Запобігання злочинам у військовій сфері» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 15 с.

Розробник:

Гальцова Олена Володимирівна,
кандидатка юридичних наук, викладачка

Затверджено на засіданні
кафедри права Національної безпеки та правової роботи
(протокол № 14 від 22 червня 2021 року)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри права Національної безпеки та правової роботи
(протокол № 13 від 23 червня 2022 р.)

Начальник кафедри - Фівкін Петро Миколайович

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Запобігання злочинам у військовій сфері
Статус навчальної дисципліни	За вибором курсанта (студента)
Викладач	Гальцова Олена Володимирівна, викладачка кафедри права Національної безпеки та правової роботи, кандидатка юридичних наук
Контактний телефон	+ 38 057 704 90 61
E-mail	o.v.haltsova@nlu.edu.ua
Консультації	Відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн-консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін.

Анотація навчальної дисципліни

Досліджується злочинність у військовій сфері, визначаються її риси та основні ознаки. З'ясовується латентна злочинність у військовій сфері та указується на засоби її виявлення. Звертається увага на особу, яка вчиняє злочини у вказаній сфері, та виокремлюються її основні кримінологічні риси. Аналізуються причини і умови вчинення злочинів у військовій сфері та визначаються основні вимоги до заходів їх запобігання.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – надати курсантам (студентам) знання про поняття злочинності у військовій сфері як соціально-правового явища; про латентну злочинність у військовій сфері; про особу злочинця, який вчиняє злочини у військовій сфері, його основні кримінологічні риси; про детермінанти злочинності у військовій сфері; про заходи запобігання злочинів у військовій сфері.

Завдання:

- визначення основних ознак сучасної військової злочинності, її місця в загальній структурі злочинності;
- встановлення основних детермінант злочинності у військовій сфері;
- дослідження кримінологічних рис особи злочинця-військовослужбовця;

- вміння розробити програми запобіжних заходів у військових формуваннях і частинах;
- здійснення прогнозування та планування у сфері запобігання і профілактики військовим злочинам.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: теорія права, кримінальне право, кримінальний процес, криміналістика, адміністративне право, конституційне право.

Кореквізити: кримінологія, публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці, військове право, навчальна практика (за фахом); запобігання насильницькій злочинності військовослужбовців.

Постреквізити: -

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД 1.1. Здатність продемонструвати кримінологічну та криміналістичну характеристику військових злочинів та криміналістичну методику їх розслідування.

РН НД 1.2. Здатність продемонструвати знання кримінологічної класифікації складів військових злочинів.

РН НД 1.3. Здатність продемонструвати знання місця військових злочинів у загальній класифікації соціально-правових конфліктів та його характеристики.

РН НД 1.4. Здатність продемонструвати знання механізмів розв'язання і запобігання соціально-правовим конфліктам на прикладі запобігання військовим злочинам.

РН НД 1.5. Здатність продемонструвати знання об'єктивних та суб'єктивних факторів дійсності, що сформувалися до, в момент або після вчинення військового злочину.

РН НД 1.6. Здатність продемонструвати знання щодо сукупності факторів, які впливають на формування злочинної поведінки та характеризують особу злочинця-військовослужбовця.

РН НД 1.7. Здатність продемонструвати знання інформації щодо особи злочинця-військовослужбовця як елемент характеристики, що представляє собою певну систему визначених властивостей, які сукупно дозволяють вести мову про доволі високу специфічність цієї категорії злочинців.

РН НД 1.8. Здатність продемонструвати знання завдань законодавства про кримінальну відповідальність, функцій кримінального права, їх співвідношення з визначеними Конституцією України напрямками розбудови держави й розвитку громадянського суспільства.

РН НД 1.9. Здатність продемонструвати знання кримінального законодавства України про відповідальність щодо військових злочинів й практику його застосування.

РН НД 1.10. Здатність продемонструвати знання ознак, за наявності яких поведінка особи включається до ознак складу злочину, передбаченого ст. 401-435 КК України.

РН НД 1.11. Здатність продемонструвати знання понять і категорій, які утворюють термінологічний апарат Загальної частини та Розділу XIX Кримінального кодексу України.

РН НД 1.12. Здатність продемонструвати знання криміналістичної характеристики ст. 408 КК України «Дезертирство», ст. 430 КК України «Добровільна здача в полон», ст. 432 КК України «Мародерство», ст. 433 КК України «Насильство над населенням у районі воєнних дій» та ст. 434 КК «Погане поводження з військовополоненими».

РН НД 2.1. Здатність продемонструвати знання наслідків грубого порушення гарантованих кримінальним законом прав і свобод людини й громадянина внаслідок вчинення військового злочину.

РН НД 2.2. Здатність продемонструвати знання ознак, складу злочину та інших видів кримінально значущої поведінки.

РН НД 2.3. Здатність продемонструвати знання видів і засобів тлумачення норм законодавства про кримінальну відповідальність щодо військових злочинів.

РН НД 2.4. Здатність продемонструвати знання інформації щодо етапів розслідування окремих військових злочинів.

РН НД 2.5. Здатність продемонструвати знання особливостей тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій щодо розслідування окремих видів військових злочинів.

РН НД 2.6. Здатність продемонструвати знання інформації щодо державної стратегії протидії та запобігання військовим злочинам у сучасних умовах розбудови правової держави в Україні.

РН НД 2.7. Здатність продемонструвати знання інформації щодо профілактики військових злочинів.

РН НД 2.8. Здатність продемонструвати знання способів індивідуального запобігання військовим злочинам та віктимологічної профілактики військових злочинів.

***Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання***

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1	Військові злочини у структурі сучасної злочинної діяльності.	Військові злочини у структурі сучасної злочинної діяльності.	4
2	Військові злочини як форма кримінального конфлікту.	Військові злочини як форма кримінального конфлікту.	4
3	Детермінанти військових злочинів.	Детермінанти військових злочинів.	6

4	Соціально-психологічний портрет особи злочинця-військовослужбовця.	Соціально-психологічний портрет особи злочинця-військовослужбовця.	4
5	Основи методики розслідування окремих видів військових злочинів.	Основи методики розслідування окремих видів військових злочинів.	8
6	Державна політика протидії та запобігання військовим злочинам.	Державна політика протидії та запобігання військовим злочинам.	4

Самостійна робота курсантів (студентів)

Самостійна робота – вид поза аудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи курсант (студент) має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Самостійна робота курсантів (студентів) здійснюється у таких формах:

- підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка до практичних занять, колоквиумів і тестування.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у методичних матеріалах з навчальної дисципліни «Запобігання злочинам у військовій сфері» для курсантів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 року № 2232-ХІІ. Дата оновлення 22.06.2022: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> .

2. Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України : [Електронний ресурс]. Режим доступу : [\[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08#Text\]](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08#Text).

3. Про Концепцію виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України : [Електронний ресурс]. Режим доступу: [\[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981/98#Text\]](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981/98#Text).

4. Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді : [Електронний ресурс]. Режим доступу: [\[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948/2002#Text\]](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/948/2002#Text).

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 р. „Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів” : [Електронний ресурс]. Режим доступу: [\[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text\]](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008#Text).

Основна література:

1. Арманов М., Котенко Є. Військові злочини: кримінологічний аспект. Науковий часопис Національної академії прокуратури України № 4. м. Київ. 2017. С. 1-11.

2. Артеменко О.М. Злочини проти порядку проходження військової служби: кримінологічне дослідження: монографія; наук.ред. В.В. Голіна. Харків: Право, 2019. 224 с.

1. Злочинність військова. Українська кримінологічна енциклопедія / за заг. ред. В.В. Чернея, ISSN 1813-338X. Держава та регіони 70 В.В. Сокурєнка ; упоряд. О.М. Джужа, О.М. Литвинов. Київ ; Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ ; Нац. акад. внутр. справ ; Кримін. асоц. України ; Золота миля, 2017. С. 254–257

2. Карпенко М.І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): наук.-метод. посіб.; за заг. ред. В.К. Матвійчука. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2017. 318 с.

3. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 / А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А. В. Іщенко та ін.; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 384 с.

4. Криміналістика : підруч. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.. : за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид. переробл. та допов. К. : Ін Юре, 2016. 640 с.

5. Криміналістика: підруч. : у 2 т. Т. 2. / [В. Ю. Шепітько, В.А. Журавель, В. О. Коновалова та ін.]: за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: Право, 2019. 328 с.

6. Криминологія : підручник / [Б.М. Головкін, В.В. Голіна, О.В. Лисодєд та ін.]; за заг. ред. Б.М. Головкіна. – Харків : Право, 2020. – 384 с.

7. Риженко І.М., Крока А.О. Проблема запобігання вчиненню кримінального правопорушення серед військовослужбовців збройних сил України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Юриспруденція. м. Одеса, 2021 № 53. С. 111-114.

8. Романишин А.М., Мацевко Т.М., Капінус О.С., Гузенко І.М., Неурова А.Б.. Профілактика відхильної поведінки у військовослужбовців : навч.-метод. посіб. Львів: НАСВ, 2017. 322 с.

9. Харитонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, 2018. 328 с.

Додаткова література:

1. Дмитренко Н. А. Криминологічна характеристика та запобігання злочинності у збройних силах України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2020. 235 с.

2. Дмитренко Н. А. До проблем військових кримінальних правопорушень: причини та умови. *Problemes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante* : Міжнар. наук.-практ. конф. Брюссель, Бельгія, 2019. С. 89–92.

3. Дмитренко Н. А. Злочинність у Збройних силах України. *Problems and scientific solutions* : III International Scientific and Practical Conference International Forum. Melbourne, 2020. P. 166–169.

4. Дмитренко Н. А. Характеристика особи військовослужбовця строкової служби, який вчиняє злочини у Збройних силах України. Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень : матеріали Міжнар. наук. конф. Луцьк, 2020. Т. 3. С. 133–135.

5. Дмитренко Н. А. Протидія правопорушенням військовослужбовців: досвід зарубіжних країн. *Jurnal juridic national: Teorie si practica*. S.R.L. Publicatie stiintifico-practica de drept. 2020. № 1. P. 110–113.

6. Дмитренко Н. А. Протидія військовій злочинності: міжнародний досвід. *Moldalitati conceptuale de dezvoltare a stiintei modern*. Bucuresti, 2020. P. 84–87.

7. Дмитренко Н. А. Поняття та ознаки злочинності серед військовослужбовців. Роль інтеграційних процесів у формуванні національних правових систем : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернетконф. Херсон, 2020. Т. 2. С. 162–165.

8. Дмитренко Н. А. Латентна злочинність у Збройних силах України. Особливості розвитку законодавства України в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / Східноукр. наук. юрид. організація. Харків, 2020. С. 125–127.

9. Дмитренко Н. А. Особливості профілактики та попередження окремих груп злочинів у Збройних Силах України. *Право та державне управління* : зб. наук. пр. 2019. № 4. С. 101–105.

10. Дмитренко Н. А. Індивідуальне попередження злочинів у Збройних силах України: поняття, мета та завдання. *Challenges in science of*

nowadays : IV International Scientific and Practical Conference. Washington, 2020. P. 180–183.

11. Коқун О.М., Агаев Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Корня Л.В. Психологічне вивчення особового складу Збройних Сил України. Методичний посібник. К.: ФОП Маслаков, 2019. 288 с. Режим доступу: Режим доступу: [\[https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2019/09/POSIBNYK_Psykhol_vyvch_OS_ZSU_2019_.pdf\]](https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2019/09/POSIBNYK_Psykhol_vyvch_OS_ZSU_2019_.pdf).

12. Олійник О. М. Запобігання незаконному використанню бюджетних коштів у Збройних Силах України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. 213 с.

13. Пащенко Є.М. Кримінологічна характеристика та запобігання насильницькій злочинності військовослужбовців: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2021. 225 с.

14. Ткаченко, П. & Шалгунова, С. Спеціальні-кримінологічні заходи запобігання військовим злочинам як напрям забезпечення національної безпеки. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти. 15 березня 2019, Дніпро, Україна: ДДУВС. С. 136.

15. Ткаченко П.І. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 8 (вересень). С. 101-107. Режим доступу : [\[file:///C:/Users/User/Downloads/14794-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-25772-1-10-20210930%20\(1\).pdf\]](file:///C:/Users/User/Downloads/14794-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-25772-1-10-20210930%20(1).pdf).

16. Ткаченко П.І. Актуальні проблеми військової злочинності серед особового складу Національної гвардії України в сучасних умовах: соціально-правові погляди. *Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Всеукраїнська науково - практична конференція «Проблеми формування громадянського суспільства в Україні»*. 2021. С. 77.

17. Туркот М. С. Кримінологічна характеристика особистості

суб'єкта військових злочинів. Вісник Національної академії прокуратури України. 2015. № 2. С. 76–82.

18. Шалгунова С.А. Спеціальні-кримінологічні заходи запобігання військовим злочинам як напрям забезпечення національної безпеки / С.А.Шалгунова, П.І.Ткаченко, Я.І. Гудіна // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2019 р.). - Дніпро : ДДУВС, 2019. – С. 136-137. Режим доступу: [<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3185/1/45.pdf>].

Інтернет-ресурс:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Президента України - <http://www.president.gov.ua>
3. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України - <https://minjust.gov.ua/>

СЕНМК

1. Електронний курс на порталі навчальних електронних інформаційних комплексів «НЕІК» «Запобігання злочинам у військовій сфері»: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=342>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Запобігання злочинам у військовій сфері» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Формами контролю знань курсантів (студентів) є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння курсантами (студентами) програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки курсанта (студента) у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття курсант (студент) може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);

- контроль якості засвоєння курсантами (студентами) програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Обов'язковою формою самостійної роботи курсантів (студентів) є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за національною шкалою для диференційованого заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ	
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	5	90 – 100	
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками			4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок				75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків				3
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії			60 – 69	
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	не зараховано	2	35 – 59	
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс			0 – 34	